

ሕመም አልዛይመር

መረዳእታ ወረቆት ካብ ሽወደናዊ ማእከል ዲመንሽያ

Alzheimers sjukdom • faktablad på tigrinja

አዝዩ ዝውቁር ዓይነት ዲመንሽያ

ሕመም አልዛይመር ብሰንኪ ምጉዳእ አእምሮ ዝፍጠር ኮይኑ ንምሕሳብ፡ ምውጣን፡ ከምኡውን ምርድዳእ ከእ አጸጋሚ ይገብር። ሕመም አልዛይመር እቲ ዝበዝሐ ዝርአ ዓይነት ሕመም ዲመንሽያ'ዩ- ናይ አእምሮ ብቕዓት ዘጉድል ሕመም ተባሂሉ እውን ይጽዋዕ-ንኽልተ ሲሶ ናይቶም ሕመማት ከአ ይውክል።

እቲ ሓደጋ ምስ ዕድመ ይውስኽ

ኣብ ሽወደን ናብ 100,000 ዚጽግዑ ሰባት ብሕመም አልዛይመር ከምዚሳቐዩ ይግመት። እቲ ሕመም ቅድሚ 65 ዓመት ዕድመ ዝውቁር ኣይኮነን፡ ብድሕሪኡ ግና ሓደጋ ምምዕባል ናይቲ ሕመም ምስ ዕድመ ይውስኽ። 20 ሚእታዊ ካብቶም ልዕሊ 80 ዓመት ዝዕድሚኦም ሰባት ሕመም አልዛይመር ከምዘማዕበሉ ይግመት።

ኣብ ሓንጎል እንታይ የጋጥም፡

ኣብ ሕመም አልዛይመርስ፡ ቤታ-አሚሎይድ ዝበሃል ፕሮቲን ብሓደ ኪእከብ ይጅምር እሞ ኣብ መንጎ ዋህዮታት ሓንጎል ከአ ይጠራቐም። ፋይብሪል ዚበሃሉ ናእሽቱ ጥምጣማት ፕሮቲን ኣብ ውሽጢ ዋህዮታት ሓንጎል ይፍጠሩ እሞ ምንቅስቃስ ናይ ጠቐምቲ መኣዛታት ይዓግቱ። እዚ ፓቶሎጂካዊ ለውጥታት ቀስ ኢሉ ይዝርጋሕ እሞ ኣብ ሰፊሕ ክፍሊ ሓንጎል ከአ ጉድኣት የስዕብ። መብዛትኡ ግዜ ምዕባል ናይቲ ሕመም ብዙሕ ዓመታት ኢዩ ዝወስድ።

እቲ ሕመም ቀስ ኢሉ'ዩ ዝምዕብል

ሕመም አልዛይመር ከተለልዮ አጸጋሚ ክኸውን ይኽእል ኢዩ፡ ምክንያቱ እቶም ቀዳሞት ምልክታት ቀስ ኢሎም ስለ ዝመዱ። መብዛትኡ ግዜ እቲ ናይ መጀመርታ ምልክታት ምርሳዕን ኣንፈት ምዝንባልን የጠቓልል፡ ዋላ ኣብ እንፈልጦም ቦታታ። ሓደሽቲ ነገራት ምምሃር ዝያዳ አጸጋሚ ይኸውን። ቀደም ዘይተሓለለኹ ዝነበሩ ነገራት ንክትውጥኖን ከተተግብሮን አጸጋሚ ይኸኑ። ጭንቀትን ቅዛነትን እውን ብዙሕ ጊዜ ምስቲ ሕመም ይተሓተ እዮም።

ብኣጋ ዚረኣ ምልክታት ሕመም አልዛይመር

- ሓደሽቲ ነገራት ንምምሃር ዝያዳ አጸጋሚ
- ኣብ ቀረባ እዋን ዘጋጠሙ ነገራት ምርሳዕ
- ጸገማት ቃላት ኣብ ምርካብ

እቶም ምልክታት እናበርትዑን

እናበዝበዝሉን ይኸዱ

ሕመም አልዛይመር ንብዙሕ ዓመታት ኪጸንሕ ይኽእል እዩ። ቀስ ብቐስ፡ ከም ቋንቋ፡ ግንዛብ ጊዜን ምምዝዛንን ዝኣመሰሉ ብዙሓት ክእለታት እናንቐልቐሉ ይኸዱ። ምርድዳእ'ውን ዝያዳ አጸጋሚ ይኸውን። ምስ ጊዜ፡ ክዳንካ ኣብ ምክዳንን ጽሬትካ ምሕላውን፡ ገዛእ ርእሰኻ ምክንኻንን ሓገዝ ዘድልይ ይኸውን። ምስ ጊዜ፡ ሓገዝን ድጋፍን ካብ ኣገልግሎትታት ኮማዊ ጥዕናን ማሕበራዊ ክንክንን ዘድልይ ይኸውን።

ነጻርታ ብኣጋ

ብኣጋ ነጻርታ ሕመም ምርካብ፡ ጽቡቕ ኢዩ። ስለዚ፡ ሕመም አልዛይመር ከይህልወካ ምስ ትጥርጥር ሓኪም ተወከስ። እቲ ሕመም ብተራ መርመራ ኪፍለጥ ኣይከእልን ኢዩ። ኣብ ክንድኡ፡ እቲ ነጻርታ፡ ኣብ እተፈላለዩ መርመራታትን፡ ምስ ኣዝማድ ዚግበር ቃለ ምልልሳትን እተመርኮሶ ኢዩ።

ፍወሳን ኣገባብ ኣተኣላልያን

መግለጺ ናይቶም ምልክታት ምርካብ፡ ዝበለጸን ዝያዳ ትርጉም ዘለዎን ህይወት ንምውጣን ዝቐለለ ይገብሮ። ኣብ ገዛ ሓገዝ ዚህብ መሳርሒታትን ካልኣት ዓይነት ደገፍን፡ ብዝተፈላለዩ መንገዲ ንመዓልታዊ ህይወት ክቕልል ይኽእል። ኣብ ከባቢ እቲ ሰብ ሰላምን ጸጥታን ክትፈጥር ምፍታን እውን ኣገዳሲ እዩ፡ ምክንያቱ ጳቕጢ መብዛትኡ ግዜ ምልክታት ስለ ዘሓይል።

ሎሚ፡ ነቶም ምልክታት ከፋኹሉ ዝኽእሉ መድሃኒታት ኣለዉ፡ ብፍላይ ኣብቶም ናይ መጀመርታ ደረጃታት። ይኹን እምበር፡ ኣብዚ ዝሓለፈ ቀረባ ዓመታት ምርምር ሕመም አልዛይመር ብዙሕ ንቕድሚት ኪስጉም ክኢሉ ኢዩ ከምኡ'ውን እቲ ሕመም ንክይስዕርር ከደናጉዩ ዚኽእሉ መድሃኒታት ድማ ኣብ ምምዕባል ይርከቡ።

© Svenskt Demenscentrum

ተወሳኺ ሓበሬታን ወረቆቕትን ብትግርኛ ኣብ መርበብ ሓበሬታ ይርከብ፤ Svenskt Demenscentrum:
www.demenscentrum.se/ti

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, (08) 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se

Alzheimers sjukdom

FAKTABLAD FRÅN SVENSKT DEMENSCENTRUM

Den vanligaste demenssjukdomen

Alzheimers sjukdom orsakas av skador i hjärnan som gör det svårare att tänka, planera och kommunicera. Alzheimer är den vanligaste demenssjukdomen – eller kognitiva sjukdomen som man också säger – och står för runt två tredjedelar av samtliga fall.

Risken ökar med åren

I Sveriges beräknas närmare 100 000 personer vara drabbade av alzheimer. Sjukdomen är ovanlig före 65 år, därefter ökar risken att insjukna med stigande ålder. Hos personer som är 80 år eller äldre beräknas 20 procent ha utvecklat alzheimer.

Vad händer i hjärnan?

Vid Alzheimers sjukdom börjar proteinet *beta-amyloid* klumpa ihop sig och lagras mellan hjärnans nervceller. Inuti cellerna bildas *fibriller*, små garnnystan som förhindrar transporten av viktiga näringsämnen. Dessa sjukliga förändringar sprider sig och gradvis skadas en allt större del av hjärnan. Sjukdomsförloppet sträcker sig ofta över många år.

Sjukdomen kommer smygande

Alzheimer kan vara svår att upptäcka eftersom de första symtomen kommer smygande. Tidiga tecken brukar vara glömska och problem med att orientera sig, även i kända miljöer. Det blir svårare att lära sig nytt och saker som tidigare var okomplicerade blir besvärliga att planera och utföra. Även oro och nedstämdhet tillhör ofta sjukdomsbilden.

Tidiga tecken på alzheimer

- svårare att lära sig nya saker
- glömmar bort saker som nyligen hänt
- problem med att hitta ord

Symtomen blir fler och starkare

Alzheimer kan pågå i många år. Gradvis försämras allt fler funktioner, till exempel språk, tidsuppfattning och omdöme. Det blir även svårare att kommunicera. Hjälp med påklädning, hygien och personlig vård blir så småningom nödvändigt. Efterhand behövs även hjälp och stöd från samhällets vård och omsorg.

Tidig diagnos

Det är bra att få en tidig diagnos. Kontakta därför en läkare om du misstänker Alzheimers sjukdom. Sjukdomen går inte att fastställa genom ett enkelt prov. Diagnosen bygger istället på en rad olika tester och undersökningar, liksom intervjuer med anhöriga.

Bemötande och behandling

Att få en förklaring till symtomen ökar möjligheterna att planera för ett så bra och meningsfullt liv som möjligt. Hjälpmedel och annat stöd kan på olika sätt underlätta vardagen. Det är också viktigt att försöka skapa lugn och ro runt personen – stress förstärker ofta symtomen.

I dag finns läkemedel som kan lindra symtomen, främst i ett tidigt skede. Men alzheimerforskningen har gjort stora framsteg på senare år och läkemedel som även kan fördröja sjukdomsförloppet är under utveckling.

2025 • Svenskt Demenscentrum ©

Fler faktablad på olika språk kan skrivas ut från Svenskt Demenscentrums webbplats:
www.demenscentrum.se/Faktablad

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, 08 - 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se